

Мирјана Радовановић Пејовић

ОШ „Душан Јерковић” Ужице

mirjanarp@ptt.rs

КРИЗА ЧИТАЊА И КАКО ЈЕ ПРЕВАЗИЋИ

Приказ књиге: *Криза читања међу основношколцима и модели ублажавања њених последица*, Љиљана Косијер, Нови Сад: Градска библиотека, 2017, 186 стр.

Проблем кризе читања, који се продубљује већ неколико деценија, као и истраживање о читалачким навикама новосадских основношколаца, као и осмишљавање начина за решавање овог тињајућег проблема, разматра се у монографској публикацији, која је 2017. године изашла с циљем да допринесе унапређењу и библиотечке праксе и развијања читалачких навика. Професор књижевности и језика по образовању, библиотекар по професији, коауторка и реализатор семинара „Подстицање читања код деце и младих” (2014–2015) разматра кризу читања као свеприсутни и културолошки проблем, који са свих професионалних аспеката добро познаје, а даје и предлоге како ову кризу превазићи, првенствено преузимањем активније улоге у континуираном васпитању и одгајању младих читалаца.

Књига садржи следећа поглавља: Теоријски приступ проблему истраживања, Методологија истраживања, Истраживање читалачких навика основношколаца у градској и сеоској средини, Закључци истраживања, Упоредна критичка анализа реализованог истраживања са претходним истраживањима у овој области, Модели ублажавања последица кризе читања, односно начини њеног предупређења и превазилажења, Стручно усавршавање библиотекара као предуслов за борбу против кризе читања, Закључна разматрања, у корелацији са иностраним искуствима. Овај садржај указује на озбиљност и ширину истраживања Љиљане Косијер, као и суштинско познавање значаја читања за сваког појединца. Књига садржи и увод издавача, рецензента и аутора, захвалницу, библиографију и белешку о аутору, као и графичке приказе одговора и ставова ученика, број прочитаних књига и других резултата истраживања.

У *Теоријском истраживању проблема истраживања* ауторка полази од књижевне теорије и теорије читања, истиче интеракцију књиге и читаоца, повећану отвореност искусног читаоца за нова сазнања (интелектуална, емоционална, вредносна, естетичка). Помиње преображај књиге кроз векове и разматра предности техничко-технолошког развоја човечанства, али и нелинеарно читање са екрана савремених читалаца.

Тематиком кризе читања, пре ове ауторке, исцрпније су се бавили Илић, Гајић и Маљковић у књизи „Криза читања: комплексан педагошки, културолошки и општедруштвени проблем”, пре више од деценије (2007), док се књига Љиљане Косијер темељи на истраживању основношколаца као циљне групе. Постоји још неколико истраживања која су била основ за поређење и праћење овог општедруштвеног проблема (Ж. Вучковића и Н. Тодоров, 2010; Снежане П. Марковић, 2012; И. Петковић и С. Луковић Васиљевић, 2012). Ауторка их анализира у поглављу *Методологија истраживања* пре изношења предмета, задатка истраживања, хипотетичког оквира у смеру ширег сагледавања проблематике кризе и њеног превазилажења а затим их поставља у корелацију са резултатима свог истраживања. Њена књига допуњује претходна истраживања и даје нам нове показатеље, од којих су неки сагласни са ранијим истраживањима (као што је благи пад у броју прочитаних књига), а неки су у колизији, нпр. о препоруци књиге родитеља или вршњака која се прихвата.

У поглављу *Истраживање читалачких навика основношколаца у градској и сеоској средини* потврђује се хипотеза да је криза присутна и све израженија у тинејџерском добу. Разматрају се читалачке навике према општем успеху у школи, према култури читања у породици. Интересантни су закључци да се лектира углавном цела прочита, мада се школска библиотека не користи чак код 30% ученика у граду и 45% у селу.¹ Анализира се и како основношколци проводе слободно време, потврђује да примат над читањем односе телевизија и компјутер, или тачније мобилни телефон. Закључци истраживања потврђују да ученици углавном немају развијене читалачке навике, али подаци да петина испитаника није члан ни јавне библиотеке, и да млади слободно време проводе углавном забављајући се, забрињавајући су.

¹ Томе сигурно доприноси и смањен број школских библиотекара у основним школама од 2015. године и допуњавање дела норме наставницима (радом у школској библиотеци), који се понекад уопште не баве библиотечким пословањем, нити их то интересује, већ им је то прелазно решење до следеће школске године (прим. аутора приказа, школског библиотекара у основној школи).

Предмет интересовања Љиљане Косијер су и модели превазилажења овог, можемо рећи, светског проблема. Моделе ангажованости на подстицању читања разврстава на активности радионичарског типа, дугорочне програме, манифестације, подстицање читања кроз нове медије, активности намењене тинејџерима и оне намењене осталим специфичним групама корисника. За све ове сегменте ауторка наводи примере који су спроведени у јавним библиотекама Србије и који могу бити могући путокази за будуће активности библиотекара који раде са децом. Једино нејасне боје изабране за графиконе ремете жељу читаоца да се удуби у све податке, који би га интересовали за дубље самостално разматрање.

Ауторка разматра и стручно усавршавање библиотекара и нарочито истиче комплексност посла који обавља дечији библиотекар. Описује положај школских библиотекара у Србији, препознајући њихову неискоришћену улогу у унапређењу читалачких компетенција деце. Отежавајућа околност је и недостатак националних програма за промоцију читања. Пореди искуства европских земаља и упознаје нас са стратегијама, мрежама и међународним организацијама које унапређују читалачку писменост. Став аутора је да је читање кључни посредник у сазнавању и да се зато „мора заговарати још неуморније и истрајније,”² што јесте довољна смерница за све који раде са децом.

Књига *Криза читања међу основношколцима и модели ублажавања њених последица*, аутора Љиљане Косијер, може бити од непроцењиве користи и за истраживаче, али и за све оне који се баве децом и књигом: учитеље, наставнике, библиотекаре јавних и школских библиотека. Својим предлозима за превазилажење евидентне кризе читања, отвара драгоцене путеве за оне који желе овај проблем да превазиђу. Ова књига нас упућује да размишљамо, не само о читању, већ и о будућности.

² Љиљана Косијер, *Криза читања међу основношколцима и модели ублажавања њених последица* (Нови Сад: Градска библиотека, 2017): 176.